

FORUM ARTIS ry

Taiteilijajärjestöjen yhteistyöjärjestö
Konstnärorganisationernas samarbetsförening
The Joint Organization for Associations of Finnish Artists

LAUSUNTO

12.3.2012

Lausunnon aihe: *Tekijänoikeustoimikunnan mietintö – Ratkaisuja digiajan haasteisiin*

Lausunnon antaja: Forum Artis ry

Tekijänoikeustoimikunnan selvitys osoittaa että tekijänoikeuskysymykset ovat monimutkaisia. Mediakentän laajeneminen on moninkertaistanut tekijänoikeudella suojatun materiaalin käytön, ja erityisesti laittoman kopioinnin ja luvattoman käytön mahdollisuudet ovat räjähdysmäisesti kasvaneet.

Taiteilijoiden ja muiden luovilla alalla toimivien tekijöiden toimeentuloon vaikuttaa suoraan tekijänoikeuksista saatava tulo. Merkittäväällä osalla erityisesti taiteen alueilla työskentelevistä ei ole säännöllistä työsuhdetta eikä tilaustöitä, joista maksettaisiin edes työprosessin materiaali- ja elinkustannuksia vastaava kertaluontoinen korvaus. Työ perustuu siis lopputuloksen tuotto-odotukseen. Mikäli tekijältä viedään oikeus saada tuotteensa myynnistä ja käytöstä korvaus, ei työtä kannata tehdä. Siksi on ensiarvoisen tärkeää, että pelisäännöistä sovitaan, suojattujen sisältöjen käyttöä valvotaan ja oikeudenomistajille tilitetään oikeudenmukainen korvaus siitä lisäarvosta, jota heidän teoksensa hyödyntäjälle tuo.

Tekijänoikeustoimikunnan mietintö nostaa esiin keskeisiä ongelmia sopimuskäytännöissä. Esimerkiksi se, että teokset makaavat arkistojen kätöksissä käyttämättöminä, ei ole kenenkään etu. Ne pitää saada yleisön nähtäviksi ja kuultaviksi. Tämä tuo lisäksi tekijöille uusia, pidemmän aikavälin lisätulomahdollisuuksia ja luo sitä kautta edellytyksiä uuden tuotannon syntymiselle.

Tekijällä tulee myös olla mahdollisuus itse päättää omien teoksiensa julkaisemisesta ja esille tuomisesta. Julkaisijan velvollisuus on pyytää tekijältä lupa. Tekijän lakisääteistä oikeutta kieltäytymiseen ja myönteisessä tapauksessa oikeudenmukaisen korvauksen saamiseen tulee viranomaisten taholta valvoa riippumatta siitä, onko valvonta ja materiaalien poisto esim. verkkosivustoilta hankalaa. Ei materiaalisuuden omaisuuden suojaa höllennetä sen takia, että sen varastaminen uuden teknologian avulla on helpompaa ja valvonta työlästä. Immateriaaliomaisuus on luovan työn tekijälle aivan yhtä tärkeä myyntiartikkeli ja toimeentulolähde kuin karamellit kioskinpitäjälle.

Kaiken kaikkiaan toimikunnan mietintö vaikuttaa huolellisesti laaditulta. Eri näkökulmia on kartoitettu varsin laajalti, ja johtopäätökset ovat oikean suuntaisia. On kaikkien osapuolien etu, että immateriaaliomaisuuden oikeuksien luovuttamisesta, käytöstä, korvauksista ja valvonnasta määritellään selkeät ja oikeudenmukaiset toimintatavat. Se helpottaa ja nopeuttaa sopimusneuvotteluja eri osapuolien kesken, parantaa tekijöiden toimeentuloedellytyksiä, tuo lisää sisältöä markkinoille, vähentää valvonta- ja oikeudenkäyntikustannuksia ja lisää yritysten tuottavuutta.

Ilkka Niemeläinen
säveltäjä
puheenjohtaja
Forum Artis ry